Sosiaali- ja terveysministeriö

19.5.2017

HE 44/2017

Perustuslakivaliokunnalle

Pyydettynä lausuntonaan hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi saamen kielilain muuttamisesta (HE 44/2017 vp), sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että ehdotus on perusteltu ja tärkeä eduskunnan käsiteltävänä parhaillaan olevan maakunta- ja sote-uudistuksen (HE 15/2017) vuoksi. On tärkeää, että saamelaisten kielelliset ja oikeudet turvataan myös perustettavissa uusissa maakunnissa. Lisäksi saamen kielilakiin on hyvä tehdä muista lainsäädännön muutoksista johtuvat tekniset ja muut tarvittavat tarkistukset.

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut oikeusministeriölle lausunnon esitysluonnoksesta. Lausunnossaan sosiaali- ja terveysministeriö totesi, että sosiaali- ja terveyspalveluissa saamelaisten kielelliset oikeudet turvataan HE 15/2017:ään sisältyvän sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 6 §:n perusteella. Säännöksen perusteella saamelaisten oikeus käyttää omaa kieltään laajenee joiltain osin koko Lapin maakunnan alueelle. Nyt käsiteltävällä hallituksen esityksellä 44/2017 ei ole sote-järjestämislain 6 §:ää laajentavaa vaikutusta saamelaisten oikeuteen käyttää omaa kieltään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa.

Saamen kielilakiin esitetyt muutokset laajentavat jossain määrin Lapin maakunnan alueella viranomaisten velvollisuuksia järjestää tulkkausta ja aineistojen kääntämistä saamen kielille. Tämä koskee erityisesti kunnista maakunnalle siirtyviä tehtäviä.

Ehdotetut uudistukset edistävät saamelaisten kielellisten oikeuksien toteutumista. Tähän liittyy kuitenkin yksi ongelma, lailla ei voida välittömästi vaikuttaa viranomaisten, erityisesti Lapin maakunnan, tosiasialliseen mahdollisuuteen toteuttaa lailla säädettyjä velvoitteita. Tämä voi johtaa viranomaisten ja eri hallinnonalojen väliseen kilpailuun niukoista resursseista ja viipeisiin tulkkaus- ja käännöspalvelujen saatavuudessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta tämä voi jossain määräin vaikuttaa mahdollisuuteen saada tulkkausta palvelutapahtumien yhteydessä.

Hallituksen esityksessä on tunnistettu saamelaisten kielellisten oikeuksien käytännön toteutukseen liittyviä ongelmia, jotka liittyvät erityisesti saamenkielisen henkilöstön sekä tulkki- ja käännöspalvelujen saatavuuteen. Esityksessä myös todetaan, että koulutusta pitäisi lisätä. Mitään konkreettisia toimenpiteitä ei ole kuitenkaan esitetty koulutuksen lisäämiseksi. Tarvetta on erityisesti saamen tulkeille.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että esityksen taloudellisia vaikutuksia koskevasta arviosta poiketen on hyvinkin mahdollista että esitys lisää jonkin verran tulkkauksista ja käännöksistä aiheutuvia kustannuksia. Näiden lisäkustannusten määrästä ei kuitenkaan ole nyt esitettävissä tarkkaa arviota. Kustannuksia on kuitenkin tarpeen seurata ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin niiden rahoittamiseksi.

Pekka Järvinen
hallitusneuvos, STM